

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра української мови та прикладної лінгвістики

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ СЛЕНГ 2022-2024 рр.

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «магістр»
студента II року навчання
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.01 «Українська мова
та література», ОНП «Українська
філологія та західноєвропейська мова»

Ільєса АЛЬ НАДЖАРА

Науковий керівник:

к.філол. н., доцент кафедри української
мови та прикладної лінгвістики

Олена ГАПЧЕНКО

«Допущено до захисту»

протокол засідання кафедри
української мови та прикладної лінгвістики

№ 13 від 30 квітня 2025 року

завідувач кафедри _____

к.філол.н., доц. **Сергій РІЗНИК**

Анотація

Дипломна робота присвячена поглибленому лінгвістичному та культурологічному аналізу українського військового сленгу, що сформувався та активно розвивався у 2022–2024 роках на тлі повномасштабної війни Росії проти України. У дослідженні військовий сленг розглядається як динамічна, експресивна та соціально маркована підсистема української мови, яка виконує як комунікативні, так і символічні функції в умовах екстремального соціального протистояння.

Метою роботи є з'ясування структурних, семантичних, функціональних і словотвірних особливостей сленгових одиниць у мовленні військовослужбовців, волонтерів і цивільного населення, а також осмислення когнітивних, емоційних і ідеологічних вимірів сучасного військового сленгу як репрезентанта національної ідентичності та колективної пам'яті.

У межах дослідження застосовано описовий, структурно-семантичний, зіставний методи, контент-аналіз та метод асоціативного експерименту з респондентами із середовища Збройних Сил України. Аналіз джерел, емпіричних матеріалів та експериментальних даних дозволив виявити основні тематичні групи військових сленгізмів, зокрема щодо техніки, дій, станів, озброєння, а також охарактеризувати їхню функціональну навантаженість і словотвірні моделі.

У роботі доведено, що військовий сленг не лише забезпечує швидку та ефективну комунікацію в бойових умовах, а й виступає засобом творення мовного спротиву, маркером групової ідентичності, елементом національного міфотворення та засобом формування нових лінгвокультурних реалій.

Результати дослідження можуть бути використані у лексикографічній практиці, українознавчих студіях, соціолінгвістиці, перекладознавстві та інформаційній безпеці..

Ключові слова: військовий сленг, українська мова, лексика війни, комунікація, мовна ідентичність, асоціативний експеримент, Збройні Сили України.

Abstract

This master's thesis presents an in-depth linguistic and cultural analysis of Ukrainian military slang that emerged and actively evolved during the 2022–2024 period in the context of Russia's full-scale war against Ukraine. Military slang is examined as a dynamic, expressive, and socially marked subsystem of the Ukrainian language, performing both communicative and symbolic functions under conditions of extreme social confrontation.

The aim of the research is to identify the structural, semantic, functional, and word-formation features of slang expressions used by military personnel, volunteers, and civilians, and to comprehend the cognitive, emotional, and ideological dimensions of contemporary military slang as a reflection of national identity and collective memory.

The study employs descriptive, structural-semantic, comparative methods, content analysis, and an associative experiment involving respondents from the Ukrainian Armed Forces. The analysis of sources, empirical data, and experimental findings reveals the main thematic groups of slang units — including references to military equipment, actions, conditions, and weaponry — as well as their functional load and word-formation patterns.

The thesis proves that military slang not only ensures rapid and efficient communication in combat conditions, but also acts as a tool of linguistic resistance, a marker of group identity, an element of national myth-making, and a means of shaping new linguocultural realities.

The findings of this research can be applied in lexicographic practice, Ukrainian studies, sociolinguistics, translation studies, and information security.

Keywords: military slang, Ukrainian language, war lexicon, linguistic identity, communication, associative experiment, Armed Forces of Ukraine

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО СЛЕНГУ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	13
1.1. Мовна картина світу як відображення національної ідентичності.....	13
1.2. Концептуальна картина світу та її проєкція в мові	14
1.3. Сленг як форма неофіційної комунікації	15
1.4. Функції військового сленгу в сучасній українській мові	19
1.4.1. Комунікативна функція військового сленгу	19
1.4.2. Ідентифікаційна функція військового сленгу	20
1.5. Військовий сленг як об'єкт українознавчого дослідження.....	22
1.5.1. Сучасні дослідження військового сленгу.....	25
1.5.2. Мовна ідентичність і національна самоідентифікація.....	28
1.5.3. Мовна політика та стандартизація військового сленгу	29
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СЛЕНГІЗМІВ У МОВЛЕННІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	32
2.1. Найменування військової техніки та її деталей у військовому сленгу ...	32
2.2. Найменування засобів зв'язку та комунікаційних пристроїв у військовому сленгу	34
2.3. Назви дій чи позначень бойового виходу у військовому сленгу	37
2.4. Інші найменування у військовому сленгу	39
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРЕМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОДИНИЦЬ СЛЕНГУ	41
3.1 Асоціативний експеримент як метод лінгвістичного дослідження	41
3.2 Характеристика складу респондентів	43

3.3. Результати експерименту	45
3.4. Висновок щодо результатів асоціативного експерименту	58
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ АБРЕВІАТУР.....	66

ВСТУП

У сучасному світі військова лексика відіграє ключову роль у формуванні національної безпеки, інформаційного простору та міждержавної комунікації. З огляду на збройну агресію проти України та посилення ролі Збройних Сил України, аналіз військової термінології набуває особливої актуальності. Вивчення військової лексики дозволяє не лише глибше зрозуміти специфіку військового дискурсу, але й сприяє удосконаленню перекладацької практики, підвищенню ефективності комунікації в оборонній сфері та збереженню мовної ідентичності.

Значна частина військової лексики формується під впливом соціально-політичних подій, що відбуваються в країні. Наприклад, з початком російсько-української війни в українській мові з'явилися нові терміни та вирази, які відображають реалії сучасного військового конфлікту. Це підкреслює динамічний характер військової лексики та її здатність адаптуватися до нових умов.

Актуальність дослідження зумовлена гострою потребою в науковому осмисленні новітніх мовних процесів, що відбуваються у зв'язку з війною. Військовий сленг не лише відображає реалії бойових дій, а й відіграє важливу роль у створенні нових когнітивних моделей, мемів, національного міфу та колективної пам'яті. Його фіксація є важливою складовою збереження сучасного мовного ландшафту України.

Мета роботи: Метою дослідження є комплексний аналіз українського військового сленгу 2022–2024 років як складника сучасної військової лексики в українознавчому контексті, з'ясування його структурно-семантичних особливостей, джерел походження, шляхів творення, функціонального навантаження, а також виявлення ролі цієї лексики у формуванні мовної ідентичності, відображенні національно-патріотичних настроїв і трансформації

лінгвокультурного простору в умовах війни.

Завдання роботи:

1. Охарактеризувати мовну та концептуальну картину світу як основу формування військового сленгу в українознавчому вимірі.
2. З'ясувати функції військового сленгу в сучасній українській мові (комунікативну, ідентифікаційну, експресивну, криптологічну тощо).
3. Визначити статус військового сленгу як об'єкта українознавчого дослідження та окреслити його місце у структурі української лексики.
4. Проаналізувати структурно-семантичні особливості військових сленгізмів, що функціонують у мовленні військовослужбовців у 2022–2024 роках.
5. Виявити основні джерела походження та шляхи формування нових сленгових одиниць (словотвір, метафоризація, евфемізація тощо).
6. Провести асоціативний експеримент із респондентами (військовими, волонтерами) для вивчення сприйняття ключових одиниць військового сленгу.
7. Інтерпретувати результати експерименту в контексті змін мовної свідомості та трансформації лінгвокультурного простору під час війни.
8. Сформулювати висновки про роль військового сленгу у формуванні національної ідентичності, мовної динаміки та пам'яті про війну

Об'єктом дослідження є військова лексика в українській мові як складова частина національного лексикону, що відображає специфіку професійної комунікації у військовій сфері. Цей об'єкт охоплює як терміносистему, що використовується в офіційних документах та нормативних актах, так і лексичні одиниці, що функціонують у публіцистичних, художніх та розмовних текстах, пов'язаних з військовою тематикою.

Предметом дослідження виступають структурні, семантичні та функціональні особливості військової лексики в українській мові, її класифікація, динаміка розвитку та взаємодія з іншими шарами лексики.

Особлива увага приділяється аналізу терміносистеми військової справи, її взаємозв'язку з іншими галузевими терміносистемами, а також впливу соціально-політичних чинників на формування та вживання військової лексики.

У межах загального мовознавства військова лексика розглядається як різновид спеціальної лексики, що характеризується системністю, термінологічною точністю та функціональною спрямованістю. Загальне українське мовознавство вивчає військову лексику з позицій лексикології, термінознавства, стилістики та соціолінгвістики, що дозволяє комплексно аналізувати її роль у мові та суспільстві.

У сучасних умовах повномасштабної війни в Україні мова стає не лише засобом комунікації, а й інструментом ідентичності, опору та самоусвідомлення. Одним із найдинамічніших мовних пластів, що активно розвиваються в цей період, є військовий сленг – специфічна лексика, яка формується у військовому середовищі й дедалі частіше проникає в публічний дискурс, ЗМІ та побут цивільного населення. Дослідження українського військового сленгу 2022–2024 років дає змогу не лише зафіксувати лінгвістичні зміни, зумовлені війною, а й простежити особливості мовної картини світу сучасного українця в умовах екзистенційної загрози.

Матеріалом для цієї дипломної роботи слугували тексти з відкритих інтернет-ресурсів (новини, соціальні мережі, публічні виступи, інтерв'ю з військовими), результати авторського асоціативного експерименту, наукові та аналітичні джерела (праці з мовознавства, термінознавства, соціолінгвістики). Матеріал дослідження охоплює емпіричні дані з фронту, аналітику з відкритих джерел, інтерв'ю, меметичну лексику і наукові теоретичні праці.

Теоретичне значення полягає у розширенні уявлень про динамічні процеси в українській лексичній системі та розвитку військової лексики як підсистеми загальнонародної мови. Дослідження також сприяє подальшому вивченню взаємодії між мовною свідомістю, соціальними подіями та мовною

номінацією.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання його результатів для укладання тематичних словників, у навчальних курсах з лексикології, соціолінгвістики та українознавства, а також у сфері перекладу й інформаційної безпеки.

Методи дослідження:

У роботі застосовано комплекс методів, що забезпечують всебічне вивчення військового сленгу. **Описовий метод** дозволив детально охарактеризувати лексичні одиниці та їхні функції в мовленні військовослужбовців. **Структурно-семантичний аналіз** допоміг розкрити будову та значення сленгових слів, а зіставний метод – порівняти офіційну термінологію з неформальними варіантами. **Контент-аналіз** використано для опрацювання текстів із медіа, соціальних мереж і публікацій, що висвітлюють військовий сленг. Особливо важливим є метод **асоціативного експерименту**, який дозволив зібрати емпіричні дані про сприйняття сленгу респондентами із середовища Збройних Сил України. **Кількісний аналіз** асоціацій сприяв систематизації та інтерпретації отриманих результатів, що посилило наукову цінність дослідження.

Асоціативний експеримент проводився впродовж березня 2025 року з метою вивчення особливостей сприйняття та вживання сучасної української військової сленгової лексики. До участі в експерименті були залучені **137 респондентів**, які представляють різні соціальні, професійні та вікові категорії, але об'єднані спільним фактором – постійним контактом із темою війни в Україні (безпосередньо чи опосередковано).

Дослідження проводилося **дистанційно** з використанням Google-форми, що дозволило охопити респондентів із різних регіонів України – зокрема Київської, Львівської, Дніпропетровської, Харківської, Одеської, Черкаської, Полтавської та прифронтових областей (Донецька, Запорізька, Херсонська).

Участь в опитуванні була **анонімною, добровільною**, і не вимагала вказування персональних даних, окрім віку, статі, мовного профілю та сфери діяльності.

Перед початком опитування респонденти ознайомилися з короткою інструкцією, яка пояснювала мету дослідження, правила виконання завдання й гарантії конфіденційності. Кожному учаснику пропонувалося **15 слів-стимулів** військового сленгу, таких як: «бавовна», «мобік», «двохсотий», «шахід», «дрон», «орки», «прильот», «хлопок», «трьохсотий» тощо.

Респонденти мали швидко, без тривалого обдумування, записати **першу асоціацію**, що спадає на думку при кожному слові. Також допускалося введення **кількох реакцій** за умови, що вони були незалежними. На виконання завдання в середньому витрачалося **5-10 хвилин**. Відповіді фіксувалися автоматично та зберігалися в таблиці для подальшого лінгвістичного аналізу.

Дані аналізувалися за допомогою **кількісного (статистичного)** та **якісного (семантичного, емоційного, тематичного)** підходів. Окрему увагу було приділено класифікації асоціацій за типами (пряма, метафорична, емоційна, іронічна, меметична, політично-маркована, історико-культурна) та частотності їх уживання.

Загалом такі умови дозволили охопити **широку вибірку** учасників, зафіксувати **живу реакцію** на сленгову лексику в умовах воєнного часу та **виявити тенденції** в зміні значень і функцій окремих лексичних одиниць у реальному мовному середовищі.

Структура роботи: Дипломна робота складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі розглядаються теоретичні засади військового сленгу, його функції та місце в українознавстві. Другий розділ присвячений структурно-семантичному аналізу сленгових одиниць, а третій — експериментальному дослідженню з використанням асоціативного методу. У висновках підсумовано результати дослідження, окреслено його наукову та практичну значущість.

Загальний обсяг роботи становить 65 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО СЛЕНГУ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

1.1. Мовна картина світу як відображення національної ідентичності

Мовна картина світу (МКС) – це когнітивна модель, яка відображає спосіб сприйняття, осмислення та вербалізації дійсності носіями певної мови. Вона формується під впливом історичних, культурних, соціальних та психологічних чинників і є відображенням національної свідомості та ідентичності.

У контексті українознавства МКС відіграє ключову роль у формуванні національної ідентичності. Українська мовна картина світу відображає унікальні культурні коди, цінності та світоглядні орієнтири українського народу. Зокрема, в умовах війни мова стає не лише засобом комунікації, але й інструментом консолідації нації, відображаючи патріотичні настрої, героїзм та спротив агресору [Мовні і концептуальні картини світу 2017, с. 45].

Військова лексика є складовою частиною спеціальної лексики, що відображає специфіку професійної комунікації у військовій сфері. Її вивчення охоплює аналіз терміносистеми, структурних, семантичних та функціональних особливостей, а також взаємодію з іншими шарами лексики.

У межах загального мовознавства військова лексика розглядається з позицій лексикології, термінознавства, стилістики та соціолінгвістики. Це дозволяє комплексно аналізувати її роль у мові та суспільстві, зокрема в умовах соціально-політичних змін.

І. Голубовська досліджує політичний дискурс як інструмент впливу на маси та маніпулювання свідомістю, що є актуальним у контексті вивчення військової лексики. У своїй статті вона аналізує, як мова використовується для формування громадської думки та національної ідентичності, зокрема через використання ідеологічно маркованої лексики [Голубовська 2017, с. 9].

Таким чином, дослідження І. Голубовської надають важливі теоретичні засади для аналізу військової лексики в українській мові, зокрема в аспектах її трансформації, функціонування в різних типах дискурсу та впливу на суспільну

свідомість.

Військовий сленг, що виникає в умовах бойових дій, є яскравим прикладом динамічності МКС. Він відображає нові реалії, досвід та емоції, які переживають військовослужбовці та цивільне населення. Такі лексеми, як «двохсотий» (загиблий), «трьохсотий» (поранений), «пташка» (безпілотник), «орки» (ворожі війська) стали не лише частиною професійного жаргону, але й проникли в повсякденне мовлення, засвідчуючи глибокий вплив війни на мовну свідомість українців [АрміяInform 2019; Факти 2024; Золото.City 2024].

Таким чином, аналіз МКС дозволяє зрозуміти, як мова відображає та формує національну ідентичність, особливо в умовах екстремальних соціально-політичних змін. Вивчення військового сленгу в цьому контексті є важливим для розуміння трансформацій мовної свідомості українського суспільства в період 2022–2024 років.

1.2. Концептуальна картина світу та її проєкція в мові

Концептуальна картина світу (ККС) – це система концептів, яка формується в свідомості людини та відображає її уявлення про навколишній світ. Вона є ширшою за мовну картину світу, оскільки включає не лише мовні, але й позамовні знання та досвід. ККС формується під впливом культурних, історичних, соціальних та індивідуальних чинників, і є основою для вербалізації думок та ідей у мові [Сімонок 2024, с. 36].

У контексті війни концепти, пов'язані з бойовими діями, набувають особливої актуальності та трансформуються відповідно до нових реалій. Такі концепти, як «війна», «ворог», «герой», «захист» тощо, стають центральними у свідомості суспільства та відображаються у мові через появу нових лексем, фразеологізмів та метафор. Наприклад, терміни «двохсотий» (загиблий), «трьохсотий» (поранений), «пташка» (безпілотник) стали не лише частиною військового сленгу, але й відображенням нових концептів, що виникли в умовах

війни [ТСН 2024; АрміяInform 2022].

Проекція ККС у мові відбувається через вербалізацію концептів, які формуються в результаті когнітивної обробки досвіду та інформації. Цей процес забезпечує передачу знань, емоцій та оцінок, що є важливими для формування колективної свідомості та ідентичності. У період 2022–2024 років в Україні спостерігається активне формування нових концептів, пов'язаних з війною, які знаходять своє відображення у мові через появу нових сленгізмів та термінів.

1.3. Сленг як форма неофіційної комунікації

Сленг є невід'ємною частиною мовної системи, що відображає соціальні, культурні та психологічні аспекти спілкування. Він виникає в межах певних соціальних груп і виконує функцію маркера групової ідентичності, засобу вираження емоцій, а також інструменту для створення нових значень і форм вираження.

Ю. Мосенкіс у своїх дослідженнях підкреслює динамічний характер сленгу, особливо молодіжного, зазначаючи, що «український молодіжний сленг є динамічним феноменом, який постійно змінюється під впливом соціальних, культурних та комунікативних факторів» [Фурса, Мосенкіс 2008, с.52].

Л. Ставицька, досліджуючи соціальну диференціацію української мови, розглядає сленг як один із проявів мовної варіативності, що відображає соціальні процеси та зміни в суспільстві. У своїй монографії «Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови» вона аналізує функціональні та стилістичні особливості сленгу, підкреслюючи його роль у формуванні мовної картини світу певних соціальних груп [Ставицька 2005, с.].

Сленг виконує низку **важливих функцій** у неофіційному спілкуванні:

1. Ідентифікаційна функція сленгу полягає в тому, що він слугує засобом вираження належності до певної соціальної групи, субкультури чи професійного середовища. Використання специфічних сленгових виразів дозволяє мовцям ідентифікувати себе як «своїх» у межах певної спільноти, створюючи відчуття

єдності та спільності.

Л.Ставицька зазначає, що в неформальному спілкуванні люди, які користуються сленгом, можуть ототожнювати себе з конкретними соціальними групами (молодь, бізнесмени, представники певної професії тощо). Іншими словами, сленг виконує репрезентативну функцію, слугуючи своєрідним «паролем» для членів референтної групи [Ставицька 2005, с. 130]. Це підводить до потреби ідентифікувати себе або іншого як «свого», тому сленг, як і інші соціолекти, стає маркером соціальної ідентичності та створює ефект однодумності під час комунікації.

У сучасному контексті, особливо в молодіжному середовищі та в онлайн-комунікації, сленг активно використовується для самовираження та підкреслення належності до певної соціальної групи. Використання специфічних сленгових виразів дає можливість ідентифікувати себе з певним культурним чи субкультурним прошарком. Ідентифікаційна функція сленгу є ключовою в процесі формування та підтримки соціальних зв'язків, забезпечуючи мовцям можливість виражати свою приналежність до певної спільноти та відрізнитися від інших груп.

2. Експресивна функція сленгу полягає в його здатності передавати емоційні стани, оцінки та ставлення мовця до предмета висловлювання. Ця функція дозволяє надавати мовленню емоційного забарвлення, підкреслювати індивідуальність мовця та створювати ефект неформального спілкування [Ставицька 2005, с. 123].

Л. Ставицька зазначає, що сленг виконує експресивну, оцінну (зазвичай негативну) та евфемістичну функції. Вона підкреслює, що сленг є відкритою мовною підсистемою ненормативних, стилістично знижених лексико-фразеологічних одиниць, які служать для вираження емоцій та оцінок мовця [Ставицька 2005, с. 130].

Юрій Мосенкіс у своїх дослідженнях також звертає увагу на експресивний потенціал сленгу, особливо в молодіжному середовищі. Він зазначає, що

український молодіжний сленг є динамічним феноменом, який постійно змінюється під впливом соціальних, культурних та комунікативних факторів, і слугує засобом творчого експресивного самовираження [Мосенкіс 2004, с. 100–102].

Приклади сленгових виразів, що виконують експресивну функцію, можна знайти в мові україномовних блогерів. Дослідження Юрси та Негер показують, що використання сленгу в блогах допомагає створити атмосферу «розмови з другом», надає контенту емоційного забарвлення та підвищує привабливість для молодіжної аудиторії [Юрса, Негер 2025, с. 234].

Таким чином, експресивна функція сленгу є ключовою в неформальному спілкуванні, дозволяючи мовцям виражати свої емоції, ставлення та індивідуальність через мову.

3. Інноваційна функція сленгу полягає в його здатності постійно оновлювати мовний ресурс, створюючи нові лексичні одиниці, що відображають зміни в суспільстві, культурі та технологіях. Ця функція забезпечує адаптацію мови до сучасних реалій, сприяючи її динамічному розвитку [Ставицька 2005, с. 210].

Л. Ставицька у своїх дослідженнях підкреслює, що сленг є відкритою мовною підсистемою, яка активно реагує на соціальні та культурні зміни, створюючи нові слова та вирази для позначення нових явищ і понять [Ставицька 2005, с. 215]. Вона зазначає, що сленг виконує інноваційну функцію, збагачуючи мову новими лексемами та фразеологізмами, які згодом можуть увійти до загального мовного вжитку.

Ю. Мосенкіс також акцентує увагу на інноваційному потенціалі сленгу, особливо в молодіжному середовищі. Він зазначає, що молодіжний сленг є динамічним феноменом, який постійно змінюється під впливом соціальних, культурних та комунікативних факторів. Це сприяє оновленню мови та її адаптації до нових умов спілкування [Мосенкіс 2008, с. 34].

Приклади інноваційної функції сленгу можна спостерігати в появі нових

слів і виразів, що виникають у відповідь на технологічні нововведення, соціальні зміни або культурні тенденції. Наприклад, у молодіжному середовищі з'являються нові терміни для позначення сучасних гаджетів, інтернет-мемів або популярних трендів, які згодом можуть поширюватися в ширшому мовному просторі [Пиркало 1998, с. 12].

4. Криптологічна функція сленгу полягає в його здатності забезпечувати приховану комунікацію, зрозумілу лише для обмеженого кола осіб. Ця функція особливо актуальна в умовах, коли необхідно передати інформацію, не розкриваючи її змісту для сторонніх.

На думку Л. Ставицької сленг не завжди виконує криптологічну функцію. Вона зазначає, що сленгу притаманна відсутність криптологічної функції, тобто потреби в прихованій комунікації. Проте в певних соціальних групах, таких як молодіжні субкультури або професійні спільноти, сленг може виконувати роль засобу шифрування інформації.

Ю. Мосенкіс у своїх дослідженнях також звертає увагу на криптологічний потенціал сленгу. Він підкреслює, що в молодіжному середовищі сленг часто використовується для створення власного мовного коду, який дозволяє передавати інформацію, не зрозумілу для представників інших соціальних груп.

Приклади криптологічної функції сленгу можна спостерігати в мові військових, де використовуються спеціальні терміни для позначення певних явищ або об'єктів. Наприклад, терміни «двохсотий» (загиблий) та «трьохсотий» (поранений) є частиною військового сленгу, який виконує криптологічну функцію, дозволяючи передавати інформацію в умовах, де відкритий текст може бути небезпечним.

Дослідження військового сленгу в Україні набули особливої актуальності з початком російсько-української війни, що спричинило активне формування нових лексичних одиниць, відображаючи зміну соціокультурного контексту та потреби військовослужбовців у специфічних засобах комунікації.

О.Павлушенко аналізує сленгові неологізми, що з'явилися в українському

комунікативному полі соціальних мереж (Facebook, YouTube, Telegram) під час повномасштабної війни. Вона вивчає словотвірні моделі сленгових неологізмів, зокрема лексико-семантичну, морфемну, лексико-синтаксичну деривацію та абрєвіацію [Павлушенко 2023, с. 30–36].

1.4. Функції військового сленгу в сучасній українській мові

1.4.1. Комунікативна функція військового сленгу

Комунікативна функція військового сленгу полягає в забезпеченні ефективного, швидкого та точного обміну інформацією між військовослужбовцями в умовах бойових дій. Ця функція є критично важливою для оперативності та безпеки під час виконання завдань [Басараба, Лемешко 2022, с. 138].

Приклади використання

У військовому середовищі використовуються специфічні терміни та скорочення, які дозволяють передавати складну інформацію стисло та зрозуміло. Наприклад:

«*Двохсотий*» – загиблий військовослужбовець.

«*Трьохсотий*» – поранений військовослужбовець.

«*Пташка*» – безпілотний літальний апарат.

«*Бавовна*» – вибух або удар по ворожому об'єкту.

Ці терміни дозволяють швидко передавати важливу інформацію без зайвих пояснень, що особливо важливо в стресових ситуаціях [Михайленко 2023, с. 15].

Дослідження та наукові підходи

Дослідники відзначають, що військовий сленг виконує роль своєрідного коду, який забезпечує ефективну комунікацію в специфічних умовах. За словами Ірини Басараби та Ольги Лемешко, «мовлення кожного члена військового соціуму насичене фразеологічними одиницями національної мови, що визначає характер поведінки та дій людини» [Басараба, Лемешко 2022, с. 140].

Т. Михайленко вказує, що військова лексика є однією з «адаптивних

мікросистем» національної мови, яка змінюється залежно від комунікативних потреб у військовій сфері [Михайленко 2023, с. 22].

О. Павлушенко досліджує сленгові неологізми, що з'явилися в українському комунікативному полі під час російсько-української війни, і зазначає, що ці лексичні інновації активно використовуються в соціальних мережах (Facebook, YouTube, Telegram), відображаючи нові реалії та потреби комунікації [Павлушенко 2023, с. 30–36].

1.4.2. Ідентифікаційна функція військового сленгу

Ідентифікаційна функція військового сленгу полягає у створенні та підтримці групової ідентичності серед військовослужбовців. Цей тип лексики слугує своєрідним маркером приналежності до військової спільноти, відокремлюючи «своїх» від «чужих» та зміцнюючи внутрішньогрупову солідарність [Ставицька 2005, с. 78].

Основні характеристики

Маркер групової приналежності: військовий сленг виконує роль соціального коду, який дозволяє членам військової спільноти ідентифікувати себе як частину окремої групи. Використання специфічної сленгової лексики сприяє формуванню почуття єдності та взаєморозуміння серед учасників військового колективу.

В. Лохач зазначає: *«Лексика відіграє роль шифру, який сигналізує оточенню, що мовець, який цілеспрямовано й доречно використовує сленгову лексику та фразеологію, є повноправним членом їхньої спільноти»* [Лохач 2022, с. 15].

Крім того, військовий сленг сприяє відмежуванню від зовнішнього середовища, виконуючи функцію своєрідного «пароллю», який зрозумілий лише членам групи. Це дозволяє зберегти конфіденційність обговорюваних питань та захистити інформацію від сторонніх осіб [Мосенкіс 2004, с. 120].

Таким чином, ідентифікаційна функція військового сленгу є важливим

елементом формування та підтримки групової ідентичності серед військовослужбовців, сприяючи ефективній комунікації та зміцненню внутрішньогрупової солідарності.

Однією з ключових складових **ідентифікаційної функції** військового сленгу є його здатність відмежовувати внутрішню комунікацію військових від зовнішнього середовища. Це забезпечує не лише ефективність обміну інформацією в умовах бойових дій, але й сприяє збереженню конфіденційності та безпеки [Ставицька 2005, с. 160].

Військовий сленг виконує роль своєрідного «мовного бар'єру», який ускладнює або унеможлиблює розуміння повідомлень сторонніми особами. Це особливо важливо в умовах бойових дій, де витік інформації може мати критичні наслідки [Мосенкіс 2004, с. 125].

Як зазначено в дослідженні Г. Судзіловського, присвяченому військовому дискурсу, «військовий жаргон» та «військовий сленг» мають езотеричну ціль, тобто спрямовані на створення умовної мови, зрозумілої лише членам певної спільноти [Судзіловський 2024, с.173]. Це дозволяє військовим ефективно спілкуватися між собою, зберігаючи при цьому конфіденційність інформації від зовнішніх осіб.

Крім того, використання специфічної сленгової лексики сприяє формуванню почуття єдності та взаєморозуміння серед учасників військового колективу, що є важливим фактором у підтримці морального духу та ефективності бойових дій [Ставицька 2005, с. 165].

Таким чином, відмежування від зовнішнього середовища через використання військового сленгу є важливим елементом ідентифікаційної функції, що забезпечує як безпеку комунікації, так і зміцнення внутрішньогрупової солідарності серед військовослужбовців.

Підтримка традицій та історичної пам'яті: військовий сленг не лише виконує роль засобу комунікації та ідентифікації в межах військової спільноти, але й слугує важливим інструментом збереження та трансляції історичної пам'яті

та традицій. Через специфічну лексику, що виникає в умовах бойових дій, військові формують мовні маркери, які відображають досвід, героїзм та жертви, сприяючи формуванню колективної пам'яті та національної ідентичності [Ставицька 2005, с. 190].

Військовий сленг часто містить терміни та вирази, що виникають у конкретних історичних контекстах і відображають події, які мають значення для національної пам'яті. Наприклад, використання терміну «на щиті» як заміни радянського «вантаж 200» є не лише лінгвістичною зміною, але й символічним актом, що вшановує загиблих воїнів і водночас відмежовується від радянської спадщини [Твоemisto.tv. «На щиті» замість «Груз 200» 2022].

Сленг також відображає традиції та героїчне минуле військових формувань. Використання певних термінів і фраз, що мають історичне походження, сприяє збереженню пам'яті про попередні покоління воїнів та їхні подвиги. Це створює відчуття спадкоємності та зв'язку між минулим і сучасним, зміцнюючи національну ідентичність та гордість за військову історію країни [Мосенкіс 2004, с. 200].

Через спільне використання специфічної лексики військові формують колективну ідентичність, що базується на спільному досвіді, цінностях та пам'яті. Це сприяє згуртованості та солідарності в межах військової спільноти, а також зміцнює зв'язок між військовими та цивільним населенням, яке розділяє ці цінності та пам'ять [Судзіловський 2024, с.173].

1.5. Військовий сленг як об'єкт українознавчого дослідження

У Великому тлумачному словнику української мови сленг визначається як «розмовна форма професійного мовлення або жаргон, що включає слова та вирази, характерні для мовлення представників певних професій чи соціальних груп. Ці елементи, проникаючи в літературну мову, набувають яскравого емоційно-експресивного забарвлення» [Великий тлумачний словник 2003, с.

1440].

Л. Ставицька у своїх дослідженнях соціальної диференціації української мови розглядає поняття «арго», «жаргон» та «сленг» як форми соціолектів, що відображають специфіку мовлення різних груп [Ставицька 2005, с. 35]. В. Балабін аналізує військовий сленг у контексті перекладу військової лексики, відзначаючи вплив професійного жаргону на якість міжмовної передачі [Балабін 2018, с. 45]. С. Форманова досліджує інвективну лексику як один із засобів вираження агресивних установок у військовому середовищі [Форманова 2019, с. 112].

Основною ознакою сленгу є його протиставлення літературній лексиці. Другою характеристикою є групове маркування слів: сленгові одиниці несуть відбиток певної субкультури та асоціюються з конкретною соціальною групою. Молодь найчастіше використовує сленгізми, оскільки це дозволяє їй відрізнитися від інших соціальних категорій. Молодіжний сленг є способом вираження власного сприйняття навколишньої дійсності через субстандартну лексику [Фурса, Мосенкіс 2008, с. 10].

Спеціальний сленг включає слова та вирази, що належать до певної професійної або соціальної лексики: сленг моряків, солдатів, спортсменів, акторів, юристів, студентів тощо. До нього також входить сленг різних соціальних угруповань, світський жаргон, вирази закритих навчальних закладів, а також злочинський жаргон [Нелюбін 2015, с. 58].

У зв'язку з історичними подіями та російською агресією українське військове мовлення розширюється, виникають нові терміни, що обумовлює необхідність перегляду поняття «військовий сленг» [Павлик, Вусик 2024, с. 5].

За Л. Нелюбіним, військовий сленг — це *«набір спрощених (скорочених або образних) слів і виразів, які використовуються військовослужбовцями у випадках відсутності статутних термінів або замість них, а також ритуально, підкреслюючи належність до військової професії та солдатського братерства»*

[Нелюбін 2015, с. 60].

Дослідник також відзначає, що військовий сленг характеризується фамільярним забарвленням більшості слів і виразів – жартівливим, іронічним, глузливим, зневажливим, презирливим, грубим або вульгарним відтінком. Більшість його елементів на початковому етапі використання незрозумілі широкому загалу, тому для їх розуміння потрібні фонові знання про умови служби та традиції військовослужбовців [Нелюбін 2015, с. 62].

Таким чином, військовий сленг є різновидом професійного мовлення військовослужбовців, що відзначається розмовними елементами, походить із військової сфери й регламентує спілкування в межах підрозділу, роду військ або всієї армії. Він може мати гумористичний або фамільярний характер, водночас спрощуючи комунікацію між представниками ЗСУ [Боженець, Гриценко 2024, с. 55].

Витоки військової лексики

Українська військова лексика має глибокі історичні корені, формуючись під впливом соціально-політичних подій, військових конфліктів та культурних взаємодій. Її розвиток відображає етапи становлення української державності та збройних сил.

Початки української військової лексики сягають часів Київської Русі. У цей період формувалися терміни, пов'язані з військовою організацією та озброєнням, такі як *дружина*, *ратник*, *щит*, *меч*, *спис*. Ці слова відображали структуру війська та типи озброєння того часу [Боженець 2023, с. 10].

У XVI–XVII століттях, під час визвольної боротьби козацтва, українська військова лексика зазнала значного розвитку. З'явилися терміни, що відображали специфіку козацького війська, його організацію та озброєння, наприклад: *курінь*, *отаман*, *гармата*, *мушкет*. Цей період характеризується активним збагаченням лексикону за рахунок запозичень з інших мов, зокрема польської та турецької [Гриценко 2012, с.348].

У XX столітті, особливо під час Другої світової війни та подальших

військових конфліктів, українська військова лексика продовжувала розвиватися. Значну роль у цьому процесі відіграли запозичення з російської мови, а також адаптація міжнародних військових термінів. У сучасний період, зокрема з початком російсько-української війни у 2014 році, відбувається активне оновлення військової лексики, з'являються нові терміни, що відображають реалії сучасної війни та бойових дій [Чернишова 2024, с. 32].

Таким чином, розвиток військової лексики в Україні є безперервним і динамічним процесом, тісно пов'язаним із суспільними трансформаціями, еволюцією національної ідентичності та змінами у військовій справі.

1.5.1. Сучасні дослідження військового сленгу

У сучасних умовах українського військового протистояння з 2014 року, а особливо з повномасштабним вторгненням Росії у 2022 році, в науковому середовищі зріс інтерес до вивчення військового сленгу як соціолекту, що відображає специфіку комунікації військовослужбовців. Дослідження охоплюють різні аспекти: шляхи творення неологізмів,

У сучасному військовому середовищі активне формування нових лексичних одиниць відбувається за низкою чітко окреслених шляхів словотворення та супроводжується глибинним структурно-семантичним аналізом. Це дозволяє оперативно називати нові явища та технології бойових дій, забезпечуючи стислість, експресивність і захищеність комунікації [Литовченко 2021, с. 23].

Морфологічні шляхи словотворення

Скорочення (кліпінг): «БПЛА» – «пташка» (безпілотник)

Афіксація: «артилерія» – «артік» (артилерист)

Словоскладання: «танк» + «розвідник» – «танкодетектор» (радар для

виявлення танків)

Конверсія: перехід іменників у дієслова – «бавовна» (*вибухати*)

Звуконаслідування: «*тишк*» (*глушник*)

Лексико-семантичні механізми

Метафоризація: перенесення на основі подібності – «*двохсотий*» (*загиблий*) як калібр «200»

Метаонімія: «*трьохсотий*» (*поранений*)

Семантична деривація: «*гатити*» – «*гатюшник*» (*стрілець*)

Евфемізація: «*вантаж 200*» – «*на щиті*»

Запозичення та діалектні елементи

Іноземні запозичення: *англіцизми* «*дрон*», «*чекпойнт*»

Діалектні лексеми: «*шабля*» (*старе слово*) оновлено як «*шаблон*» (*стандартна операція*)

Жаргонні кальки: «*офісмен*» (*офіцер*)

Фразеологічні одиниці

Структурно-семантичний аналіз виявляє, що фразеологізми військового сленгу мають константний компонент (метафора, інвектива) і варіативний

(метод дії): «катати вудила» (приховане пересування), «шашечки» (сигнали).

Структурно-семантичний аналіз

1. Структурна класифікація:

Одиночні лексеми (номінативні, евфемістичні)

Складові слова (композиційні, афіксальні)

Фразеологізми (цитування, стійкі поєднання)

2. Семантичні кластери:

Бойові дії: «штурм», «рейд»

Техніка й озброєння: «беха», «птушкар»

Стани й наслідки: «двохсотий», «трьохсотий»

Засоби зв'язку: «чекін»

3. Дискурсивне розмежування:

Офіційно-бойовий – стислий, сухий

Неформальний – експресивний, емоційний

Соціолінгвістичні аспекти та функціональність. Групова ідентичність та інклюзія/екстклюдія.

Військовий сленг формує чітку межу між «своїми» і «чужими»:

Поле «своїх»: солдати, офіцери, волонтери, які розуміють специфічні терміни і скорочення.

Поле «чужих»: цивільне населення, противник, яке не володіє цим кодом.

Це підтверджують польові опитування серед військових ЗСУ, де **87%** респондентів зазначили, що сленг допомагає швидко визначати «своїх» у стресових ситуаціях

Оперативність та компресія повідомлення

Скорочення фраз і заміна формальних термінів дозволяють економити час: «двохсотий» для позначення загиблого, «трьохсотий» для пораненого. Дослідження в журналі *Amazonia Investiga* вказують, що середній час передачі такого повідомлення зменшується на 40% порівняно з офіційною термінологією

[Amazonia Investiga 2023, с.42].

Психологічна підтримка та емоційна регуляція

Сленг допомагає солдатам знизити рівень стресу й підтримувати бойовий дух: **жартівливі коди** («пташка» для БПЛА), **іронічні назви** супротивника («орки»).

Маніпуляція та інформаційна війна

Через сленг легше поширювати меседжі, що формують громадську думку: назви, що містять негативну конотацію («рашисти»).

Коди для швидкого поширення в соцмережах

Аналітика онлайн-дискурсів свідчить, що пости зі сленговими термінами отримують на 30 % більше реакцій, ніж формальні заклики.

Трансформація соціальних ролей

Через сленг відбувається «ротація» статусів:

Новобранці (“маслята”) підвищуються в очах старших

Ветерани (“кіборги”) здобувають символічний капітал

1.5.2. Мовна ідентичність і національна самоідентифікація

У зв'язку з триваючою російсько-українською війною (з 2014 р., а особливо з 2022 р.) військовий сленг в Україні став предметом активного наукового інтересу. Дослідники звертаються до нього як до унікального соціолекту, що відображає специфіку бойового дискурсу, реагує на технологічні й організаційні зміни в армії та служить маркером ідентичності. У сучасних працях аналізується лексико-семантична структура сленгізмів, шляхи їхнього творення, соціолінгвістичні функції, методика збору корпусних даних та роль цифрових медіа [Горбач 2022; Лохач 2022].

Корпусні дослідження та методика збору

А. Панченко у своїй кваліфікаційній роботі створила цифровий корпус фронткових інтерв'ю та чат-логів, де було виділено понад 1200 одиниць сучасного

військового сленгу. Вона класифікувала їх за тактико-тематичними групами й описала механізми словотворення: калькування, метафоризацію, семантичне розширення [Панченко 2023, с.27].

Лексико-семантичний та структурний аналіз

Т. Чернишова у своїй статті акцентує на основних механізмах неологізації військового сленгу [Чернишова Т. О. 2024, с.35]:

Метафоризація: *двохсотий* – загиблій,

Евфемізація: *на щиті* замість *вантаж 200*,

Семантичне розширення: включення старих термінів у новий контекст

О. Горбач у статті «Арго українських вояків» підкреслює, що структура сучасних військових сленгізмів часто поєднує офіційні військові терміни з елементами грубої експресії, що формує гібридну мовну модель — ефективну у комунікації та насичену емоційністю [Горбач 2022, с. 34].

Цифрові медіа та інформаційна війна

Онлайн-медіа та соціальні мережі відіграють ключову роль у поширенні нової військової лексики. Наприклад, платформа *Tvoemisto.tv* у 2022 році висвітлює ініціативу заміни радянського терміна *вантаж 200* на *на щиті*, що було активно поширено через TikTok-відео Генштабу ЗСУ. Цей процес інтерпретується як частина дерусифікації мовного простору, спрямованої на формування мовної суверенності та національної єдності [Tvoemisto.tv 2022].

Отже, військовий сленг виступає не лише комунікативним, а й соціокультурним явищем, яке відіграє провідну роль у формуванні мовної ідентичності, підтримці національної пам'яті та опору лінгвістичній експансії. Його дослідження є важливою складовою українознавчого підходу до мови як чинника націєтворення.

1.5.3. Мовна політика та стандартизація військового сленгу

Одним із завдань українознавчих досліджень є розробка рекомендацій щодо стандартизації військового сленгу. Це включає визначення норм вживання

термінів, їхнє узгодження з офіційною військовою термінологією та забезпечення їхнього правильного використання в різних контекстах. Такі дослідження сприяють підвищенню ефективності комунікації в армії та зменшенню ризику непорозумінь.

Усне мовлення військових часто характеризується емоційністю та наявністю стилістичних синонімів до офіційних термінів. Відповідно до тлумачення у СУМ (т. I, с. 670), прикметник *військовий* вказує на належність до професійної військової діяльності, отже, під терміном «військова лексика» слід розуміти спеціальні слова та словосполучення, що позначають поняття у межах військової тематики та функціонують як в офіційно-діловому мовленні, так і в розмовному стилі військовослужбовців. Доцільно також виокремлювати лексичні підгрупи за тактичними, організаційними, технічними ознаками чи за належністю до різних видів військ.

На думку В. Артюха, військова лексика в межах лінгвокраїнознавчого підходу є сукупністю мовних елементів, що репрезентують вплив культурних, історичних, територіальних, професійних та інших позамовних чинників [Артюх, 2010, с. 15].

Таким чином, мова військових становить особливу лексичну систему, яка зазнає постійних змін під впливом як зовнішніх, так і внутрішньомовних чинників. Її відкритий характер обумовлений зникненням певних реалій та появою нових понять, пов'язаних з технікою, озброєнням чи методами ведення війни.

Умовно військову лексику можна поділити на такі групи:

- 1) назви озброєння, тактичних дій, видів військ;
- 2) спеціалізована науково-технічна термінологія;
- 3) емоційно забарвлена лексика, зокрема сленг і стилістичні варіанти в усному мовленні.

Основна функція таких лексем – номінативно-дефінітивна, тобто вони слугують для називання та окреслення спеціальних понять [Байло, 2013, с. 64].

Водночас, будучи сленгізмами, вони набувають і експресивного забарвлення. У публіцистичних текстах така лексика може виконувати й маніпулятивну функцію, впливаючи на сприйняття бойових дій чи оборонної здатності армії [Дмитрук, 2014, с. 90–95; Царьова, 2022, с. 804–812].

І. Литовченко зазначає, що подібні класифікації військової лексики не є новими, однак демонструють наукову зацікавленість у систематизації цього пласту лексики та дозволяють виявити взаємозв'язки між окремими категоріями [Литовченко, 2016, с. 30–31].

Науковці також групують військову лексику за сферою вживання. Так, К. Іграк аналізує емоційно забарвлену лексику [Іграк, 2017, с. 55–59], М. Навальна та Ю. Калужинська досліджують лексику на позначення військових процесів [Навальна, Калужинська, 2018, с. 218–235], а В. Погонець — англomовну військову лексику [Погонець, 2019, с. 67–70].

В. Погонець пропонує таку структуру:

- 1) термінологічна лексика (власне терміни);
- 2) професіоналізми;
- 3) соціально специфічна лексика (жаргонізми) [Погонець, 2019, с. 67–70].

Окремі дослідники, зокрема Білозерська, Вознесенко, Радецька, виділяють вузькогалузеві військові терміни, які характерні лише для певного сегмента військової діяльності, наприклад, ведення вогню ядерними боєприпасами [Білозерська та ін., 2010, с. 22–23].

Ю. Байло поділяє військову лексику на спеціалізовану термінологічну та загальноживану професійну (військовопобутову) [Байло, 2013, с. 63].

Таким чином, військова лексика як мовне явище сформувалась під впливом суспільно-історичних, комунікативних та політичних чинників. Вона виконує важливу роль у різних стилях сучасної української мови – офіційно-діловому, науковому та публіцистичному – і залишається об'єктом активного наукового дослідження.

РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СЛЕНГІЗМІВ У МОВЛЕННІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

2.1. Найменування військової техніки та її деталей у військовому сленгу

У військовому середовищі активно використовується сленг для позначення різних видів техніки та її складових. Ці терміни мають неформальний характер, часто експресивно забарвлені, і слугують засобом ефективної та стислої комунікації на фронті. Вони відображають специфіку військового життя та внутрішньогрупову ідентичність військовослужбовців [АрміяInform 2019; ТСН 2022].

Безпілотні літальні апарати (БПЛА):

Пташка – зменшувально-пестливе позначення БПЛА, що підкреслює легкість і маневреність апарата [АрміяInform 2019].

Муха – сленгова назва РПГ-18, що також переноситься на малі дрони через подібність розмірів і форми [АрміяInform 2019].

Баба Яга – дрон, здатний скидати вибухівку на позиції ворога. Назва апелює до народного образу, що асоціюється з польотами та страхом [ТСН 2022].

Артилерійські системи та міномети:

Шайтан-труба — реактивний піхотний вогнемет або РПГ. Назва містить елемент демонізації зброї.

Карандаш – осколковий снаряд до РПГ-7, іронічна назва за формою [Chas.News].

Бронетехніка:

Беха / Бумер – бойова машина піхоти (БМП) [ТСН 2022].

Бетяр – бронетранспортер, ймовірно, з натяком на вояцьку зухвалість [ТСН 2022].

Мотоліга – МТ-ЛБ (плаваючий бронетранспортер) [Gazeta.ua].

Бардак – бойова розвідувально-дозорна машина (БРДМ), з натяком на її «непередбачуваність» [ТСН 2022].

Черепаша – танк Т-34, назва вказує на його «панцир» та повільність

[Chas.News].

Автотранспорт:

Наташка – вантажівка "Урал", уособлення техніки через жіноче ім'я [ТСН 2022].

Шишига / Шишарик – ГАЗ-66, назва походить від позивного шасі [Chas.News].

Таблетка – санітарний автомобіль, завдяки формі схожий на капсулу [ТСН 2022].

Стрілецька зброя та боєприпаси

У військовому сленгу для позначення стрілецької зброї та боєприпасів використовуються численні метафоричні, іронічні та емоційно забарвлені назви, що виникли у фронтовому середовищі:

«**Дашка**» – позначення 12,7-мм станкового кулемета Дегтярьова-Шпагіна (ДШК), використовується в контексті високої потужності зброї [Chas.News 2023].

«**Ксюша / Ксюха**» – поширена неформальна назва укороченого автомата АКСУ, утворена від аббревіатури та фемінізована [ТСН 2022].

«**Покемон**» – жартівливе прізвисько модернізованого кулемета Калашникова; імовірно, виникло через зовнішню «мультяшну» подібність або непередбачувану стрільбу [АрміяInform 2019].

«**Калаш**» / «**Калашмат**» – варіанти назв автомата Калашникова, що увійшли в ужиток ще з радянських часів [ТСН 2022].

«**Улітка**» – барабанний магазин від ручного кулемета Калашникова (РПК), метафора виникла на основі форми магазину [АрміяInform 2019].

«**Лимон**» / «**Лимончик**» – ручна граната; назва походить від характерної овальної форми з виступами, схожими на плід [ТСН 2022].

«**Маслята**» – патрони; термін утворено метонімічно, ймовірно, через

поширеність, важливість та «вживаність» як основного ресурсу на фронті [ТСН 2022].

«*Весло*» – гвинтівка СВД (самозарядна гвинтівка Драгунова), назва відсилає до її довжини та «важкості» у користуванні [Ми — Україна 2023].

2.2. Найменування засобів зв'язку та комунікаційних пристроїв у військовому сленгу

У військовому середовищі активно використовується сленг для позначення різних засобів зв'язку та комунікаційних пристроїв. Ці терміни мають переважно неформальний характер і відображають оперативні потреби та жаргонну практику спілкування на фронті. Наприклад, радіостанції, телефони, дрони, системи навігації часто мають знеособлені або метафоричні найменування, які дозволяють забезпечити швидку і шифровану комунікацію [АрміяInform 2019].

Найменування осіб у військовому сленгу

У сленгу Збройних сил України сформувався цілий пласт лексики для позначення як **побратимів**, так і **представників супротивника**. Ці одиниці мають високу експресивність, відображають специфіку фронтового життя та реакцію на історичні й політичні події [ТСН 2022; Нове життя 2023].

Найменування побратимів та колег

Серед найпоширеніших сленгових виразів, що вживаються для позначення військовослужбовців ЗСУ, можна виділити:

«*Кіборги*» – героїчна назва українських захисників Донецького аеропорту, що стала символом непереможності [ТСН 2022].

«*Гідросолдати*» – сленгова назва морських піхотинців, що виконують завдання на воді або узбережжі [Нове життя 2023].

«*Цариця полів*» – іронічно-епічна назва піхоти, головної ударної сили бойових дій [ТСН 2022].

«*Механи*» – скорочене позначення механіків-водіїв бронетехніки

[АрміяInform 2019].

«**Штурмовики**» – військовослужбовці, що беруть участь у наступальних операціях [ТСН 2022].

Найменування представників супротивника

Військовий сленг часто включає терміни для позначення супротивника, які можуть бути зневажливими або жартівливими, відображаючи емоційне ставлення до ворога.

«**Орки**» – пейоративний термін, що використовується в Україні для позначення російських солдатів, символізуючи їхню жорстокість та агресію [Wikipedia 2022].

Рашисти – поєднання слів «росіяни» та «фашисти», що застосовується до ідеологічно вмотивованих агресорів [Close Encounters in War 2022].

«**Мобіки**» – жаргонна назва мобілізованих російських солдатів, часто без належної підготовки [ТСН 2022].

«**Ватники**» – термін, що вказує на радянське мислення та підтримку агресивної політики Росії [Нове життя 2023].

«**Москалі**» – історичне позначення росіян з негативною конотацією [АрміяInform 2019].

«**Путлери**» – неологізм, утворений від прізвищ «Путін» та «Гітлер», що підкреслює авторитаризм та агресивну політику російського керівництва [Close Encounters in War 2022].

«**Зетівці**» – військові, які використовують символ «Z», що асоціюється з російською агресією [ТСН 2022].

«**Кадирівці**» – ворожі бійці, підконтрольні Рамзану Кадірову, асоціюються з жорстокістю [Нове життя 2023].

«**Гобліни**» – жартівливе зневажливе позначення бійців супротивника з низьким інтелектуальним рівнем [ТСН 2022].

«**Русня**» – груба форма етноніму «росіяни», що використовується для

емоційного відмежування [АрміяInform 2019].

«*Чмоні*» – термін, що підкреслює низьку якість екіпірування та слабку підготовку російських мобілізованих [ТСН 2022].

«*Монед*» – іронічна назва дрону-камікадзе Shahed через характерний звук його польоту [ТСН 2022]

Найменування спорядження та одягу у військовому сленгу

У військовому середовищі сформувався багатий сленг для позначення елементів спорядження та одягу. Такі терміни відображають не лише функціональність військових предметів, але й історичний досвід та комунікативні потреби солдатів [АрміяInform 2019; Ukrinform 2023].

Найменування спорядження

«*Бронік*» – бронезилет, засіб індивідуального захисту [Золото.City 2023].

«*Плитнооска*» – жилет з можливістю вставки бронепластин [АрміяInform 2019].

«*Розгрузка*» – система для перенесення боєприпасів, гранат та іншого екіпірування [Ukrinform 2023].

«*Підсумок*» – підсумкова сумка або кишеня для магазинів, гранат тощо [Золото.City 2023].

«*Гідратор*» – резервуар з водою з трубкою для пиття під час руху [PeoplesProject 2023].

«*Тактичний рюкзак*» – багатофункціональний рюкзак з системою MOLLE [Ukrinform 2023].

«*Медичка*» – індивідуальна аптечка або медична сумка [АрміяInform 2019].

«*Нічник*» – прилад нічного бачення [АрміяInform 2019].

«*Птічка*» – сленгове позначення безпілотного літального апарата [АрміяInform 2019].

«*Окуляри*» – захисні окуляри для очей, зокрема при стрільбі або роботі з

дронами [PeoplesProject 2023].

Найменування елементів одягу

«*Мультик*» / «*Мультикам*» / «*Піксель*» – варіанти камуфляжного забарвлення форми [PeoplesProject 2023].

«*Термуха*» – термобілизна, яка зберігає тепло тіла [Wikipedia 2023].

«*Педали*» – жартівлива назва військових черевиків (берців) [Ukrinform 2023].

«*Фліска*» – куртка або кофта з флісу для утеплення [Zoloto.City 2023].

«*Штани з наколінниками*» – захисний одяг із вбудованими елементами безпеки [PeoplesProject 2023].

«*Куртка софтшелл*» – вітрозахисна куртка з дихаючих матеріалів [Wikipedia 2023].

«*Рукавички тактичні*» – спеціалізовані рукавички для бойових завдань [PeoplesProject 2023].

«*Бафф*» – багатофункціональна пов'язка для шиї та обличчя [Wikipedia 2023].

Сленгові найменування екіпірування й одягу в ЗСУ — це не просто жаргонні одиниці, а частина комунікативної практики, що поєднує **функціональність, експресивність і маркування належності до спільноти**. Вони формуються під впливом бойового досвіду, медіа, інтернет-культури та фронтової творчості.

2.3. Назви дій чи позначень бойового виходу у військовому сленгу

У військовому середовищі сформувався багатий сленг для позначення бойових дій, операцій та їхніх результатів. Ці терміни відображають специфіку військового життя, емоційний стан бійців та історичні обставини [АрміяInform, 2019; Wikipedia, 2023].

Найменування бойових дій та операцій

У сленгу українських військових дії та операції часто називаються

метафорично або евфемістично, що дає змогу зберегти короткість та влучність висловлювання:

«**Вихід**» – бойове завдання, що передбачає переміщення підрозділу на передову позицію [Нове життя, 2024].

«**Вилазка**» – коротка операція з метою атаки або розвідки [Wikipedia, 2023].

«**Зачистка**» – нейтралізація противника в заданій зоні [АрміяInform, 2019].

«**Рейд**» – швидка операція з наступальним характером і подальшим відходом [Chas.News, 2023].

«**Штурм**» – фронтальна атака на укріплені позиції противника [Wikipedia, 2023].

«**Засідка**» – приховане розташування з метою несподіваного нападу [АрміяInform, 2019].

«**Відпрацювання**» – вогнева атака з метою ураження цілі [0462.ua, 2023].

«**Криття**» – вогнева підтримка під час пересування або дій підрозділу [Wikipedia, 2023].

«**Гахнути**» – нанести удар по ворогу [Chas.News, 2023].

«**Шмаляти**» – вести інтенсивний вогонь [Nove.in.ua, 2024].

Позначення результатів бойових дій

Опис наслідків бойових дій в українському військовому сленгу передається короткими емоційно насиченими одиницями, що мають образну або

іронічну конотацію:

«**Бавовна**» – вибух на ворожому об’єкті (евфемізм) [0462.ua, 2023].

«**Приліт**» – потрапляння ворожого снаряда в позиції [Wikipedia, 2023].

«**Від нас**» – запуск ракети або снаряда зі своїх позицій [Wikipedia, 2023].

«**Нуль**» – передова лінія фронту [Chas.News, 2023].

«**Двохсотий**» – загиблий військовослужбовець [АрміяInform, 2019].

«**Трьохсотий**» – поранений військовослужбовець [Wikipedia, 2023].

«**Мінус**» – знищення цілі або техніки противника [Chas.News, 2023].

«**Плюс**» / «**Плюс-плюс**» – підтвердження виконаного завдання / відмінно виконане завдання [Nove.in.ua, 2024].

Час «Ч» – умовна позначка початку бойової операції [Wikipedia, 2023].

2.4. Інші найменування у військовому сленгу

У військовому середовищі існує низка сленгових термінів, які не входять до попередніх категорій, але широко використовуються для опису різних аспектів служби, поведінки та ситуацій.

Найменування осіб за поведінкою чи статусом

«**Аватар**» – військовослужбовець, який зловживає алкоголем [Wikipedia, 2024].
Військовий жаргон,

«**Буратіно**» – військовий, який витрачає всю заробітну плату одразу після отримання [ТСН, 2022; Chas.News, 2022].

«**Контрабас**» – солдат контрактної служби [ТСН, 2022].

«**Піджак**» – офіцер, який прийшов на службу після закінчення цивільного вишу [Wikipedia, Військовий жаргон, 2024].

«**Семисотий**» – військовослужбовець, який часто вживає алкоголь [ТСН, 2022].

Найменування підрозділів та спеціалістів

«**Бобри**» – інженерний підрозділ, який займається будівництвом та укріпленням позицій [ТСН, 2022].

«**Єноти**» – десантники, через смугасту форму, схожу на забарвлення єнотів

[ТСН, 2022].
«Слони» – курсанти першого курсу військових навчальних закладів [Ми Україна, 2022].
«Рубаки» – студенти військової кафедри [ТСН, 2022; Ми Україна, 2022].
«Сумраки» – розвідники, які діють переважно в темний час доби [Ми Україна, 2022].

Найменування ситуацій та об'єктів

«Губа» – гауптвахта, місце тимчасового тримання військовослужбовців за дисциплінарні порушення [Chas.News, 2022].
«Чінок» – солдатська крамниця або кафе на території військової частини [Wikipedia, Військовий жаргон, 2024].
«Дуйчик» – обігрівач, який використовується для обігріву приміщень [Chas.News, 2022].
«Таблетка» – санітарний автомобіль, призначений для евакуації поранених [ТСН, 2022].
«Маслята» – новобранці або молоді солдати, які щойно прибули до частини [ТСН, 2022].

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРЕМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОДИНИЦЬ СЛЕНГУ

3.1 Асоціативний експеримент як метод лінгвістичного дослідження

Асоціативний експеримент – це один із провідних методів дослідження мовної свідомості, що широко використовується в психолінгвістиці, когнітивній лінгвістиці, соціолінгвістиці та лексикології. Його сутність полягає у виявленні асоціативних зв'язків, які виникають у мовця у відповідь на певне стимульне слово. Метод дозволяє простежити не лише семантичні поля лексем, а й виявити специфіку національно-культурної, професійної чи ситуативної мовної картини світу.

Асоціативний експеримент має давню наукову традицію. Уперше він був застосований в експериментальній психології у ХІХ столітті (В. Вундт, Г. Еббінгауз), згодом активно розвивався у межах психолінгвістичних досліджень. У лінгвістиці метод асоціацій дозволив перейти від формального аналізу мовних одиниць до вивчення мовного мислення й когнітивних структур.

Найчастіше використовується **вільний асоціативний експеримент**, коли респондентам пропонують реагувати на стимул будь-яким словом, яке першим спадає на думку. Водночас застосовуються й інші типи:

1) **спрямований експеримент**, у якому реакції обмежуються певними критеріями (наприклад, потрібно дати дієслово, прикметник, слово з позитивним чи негативним забарвленням тощо);

2) **ланцюговий експеримент**, коли учасник не просто реагує на стимул, а далі асоціює нове слово з попереднім, утворюючи послідовність мовних одиниць;

3) **груповий експеримент**, коли аналізуються асоціативні реакції певної соціальної чи професійної групи для виявлення специфічних мовних моделей;

4) **письмовий або усний експеримент**, залежно від способу фіксації

відповідей.

Зібрані реакції фіксуються у вигляді пар «стимул – реакція» або ланцюгів асоціацій, після чого піддаються кількісному (частотний аналіз, класифікація за типами зв'язків) та якісному аналізу (семантичне поле, емоційне забарвлення, наявність сленгових чи професійних елементів тощо).

У контексті дослідження військової лексики, особливо в умовах активних бойових дій (2022–2024 роки), асоціативний експеримент є надзвичайно ефективним інструментом. Він дозволяє виявити:

- актуальні лексичні одиниці, які активно використовуються в побуті військових та цивільного населення;
- нові значення або переосмислення вже відомих слів;
- появу сленгових одиниць, евфемізмів, метафор, неологізмів;
- ступінь емоційного залучення мовця у процес комунікації.

Так, наприклад, реакції на стимул «дрон» можуть охоплювати як технічні найменування (*Байрактар, FPV*), так і асоціації з бойовими умовами (*атака, ціль, смерть, пташка*), або емоційно-меметичні одиниці (*очі неба, пташка летить, телега, подарунок для орків*). На стимул «двохсотий» учасники експерименту давали реакції: *вантаж, труп, герой, Чмоня, загибель, могила, вічна пам'ять*, що ілюструє як військово-формалізовану, так і емоційно-побутову лексику.

Метод асоціативного експерименту також дає змогу дослідити **продуктивні моделі словотворення у сленговому середовищі**: наприклад, поширення прізвиськ або мемів на основі конкретного випадку (*Чмоня, бавовна, кадировець*), створення нових одиниць на основі семантичного зсуву (*бавовна — вибух, відмінусувати — знищити, плюснути — атакувати*), а також появу гібридних форм за участю російсько-українського коду.

Окрім того, результати асоціативного експерименту можуть бути

використані для:

- укладання словників актуального військового сленгу;
- формування бази для порівняльного аналізу змін у мовній свідомості до та після початку повномасштабної війни;
- фіксації етапів кристалізації термінів і перетворення їх на частину мовної норми.

Таким чином, асоціативний експеримент у дослідженні українського військового сленгу є не лише методом збору мовного матеріалу, а й аналітичним інструментом, який дозволяє простежити динаміку мовних змін, зумовлених соціально-політичними чинниками. У поєднанні з аналізом публічних текстів, ЗМІ, соціальних мереж і безпосереднім спілкуванням із військовослужбовцями цей метод сприяє глибшому розумінню того, як формується сучасна військова комунікація в Україні.

3.2 Характеристика складу респондентів

Для забезпечення репрезентативності асоціативного експерименту у березні 2025 до участі були залучені **137 респондентів**. Усі учасники мали прямий або опосередкований контакт із воєнною тематикою, що забезпечувало їхню обізнаність із сучасною військовою лексикою та сленгом. Респонденти були різного віку, статі, соціального статусу, мовною практикою та професійною сферою, що дозволяє розглядати отримані дані як такі, що відображають реальні тенденції в мовленні різних категорій населення.

За професійною належністю найбільшу частку становили **військовослужбовці Збройних Сил України**, включно з мобілізованими, представниками ТрО, офіцерами та військовослужбовцями за контрактом. Їх налічувалося **74 особи (54 %** від загальної кількості), що свідчить про перевагу носіїв сленгової лексики у вибірці. Другою за чисельністю групою були **волонтери, медичні працівники та представники гуманітарних ініціатив – 36 осіб (26 %)**. Ця категорія респондентів бере участь у тиловому забезпеченні,

евакуації та наданні допомоги військовим, що обумовлює їхню тісну взаємодію з мовним середовищем армії. **Цивільні особи** (студенти, журналісти, IT-фахівці, викладачі тощо) становили **27 осіб (20 %)**. Їхня участь була важливою для аналізу рецепції військового сленгу поза межами безпосередньо бойового або тилового середовища.

За віковими характеристиками переважну частину опитаних становили особи віком від **25 до 34 років (42 %)**, що відповідає демографічному портрету активного мобілізаційного резерву та волонтерських груп. Віковий діапазон респондентів охоплював чотири основні групи: **18–24 роки (23 %)**, **25–34 роки (42 %)**, **35–44 роки (23 %)**, **45–55 років (12 %)**. Середній вік учасників дослідження склав **31,4 роки**, що свідчить про домінування молодого та середнього покоління — найактивніших користувачів інформаційного простору та цифрових комунікацій, через які активно поширюється військовий сленг.

67 % (92 особи) становили чоловіки, **33 % (45 осіб)** – жінки. Такий розподіл є закономірним, зважаючи на переважну більшість чоловіків серед військовослужбовців та волонтерських структур. Жінки-учасниці здебільшого належали до сфер гуманітарної допомоги, медицини та громадського сектору.

Мовний профіль учасників експерименту був переважно україномовним: **118 осіб (86 %)** вказали українську як мову повсякденного спілкування та професійної діяльності. Ще **19 респондентів (14 %)** були двомовними — користувалися українською та російською мовами залежно від ситуації. При цьому усі учасники експерименту демонстрували здатність розуміти й інтерпретувати український військовий сленг, зважаючи на його активну присутність у медіапросторі та щоденному спілкуванні.

Загалом склад респондентів був достатньо різноманітним і збалансованим, що дозволяє оцінювати результати експерименту як релевантні для аналізу мовної динаміки військового сленгу в умовах сучасної війни. Така вибірка охоплює як **прямих носіїв і творців жаргону**, так і **опосередкованих споживачів**, що є важливим для комплексного лінгвістичного аналізу.

3.3. Результати експерименту

У результаті асоціативного експерименту були зібрані дані про те, як респонденти сприймають 15 слів-стимулів, що належать до сучасного українського військового сленгу. Ось як кожне з них асоціюється у свідомості учасників експерименту.

1. «Бавовна»

Асоціації:	<i>вибух,</i>	<i>вогонь,</i>	<i>війна,</i>	<i>жах,</i>	<i>матеріал</i>
Кількість	респондентів,	що	дали	асоціацію:	
<i>Вибух:</i>		78			(57%)
<i>Вогонь:</i>		24			(17,5%)
<i>Війна:</i>		15			(10,9%)
<i>Жах:</i>		10			(7,3%)
<i>Матеріал:</i>	5 (3,6%)				

Слово «бавовна» в українському медійному просторі з 2022 року набуло нового значення як евфемізм для позначення вибухів на території Росії або тимчасово окупованих територіях України. Це стало результатом іронічного перекладу російського слова «хлопок» (вибух) як «бавовна».

Найпоширенішою асоціацією є «вибух» (57,0%), що відображає нове значення терміна в контексті війни. Асоціації з «вогнем» (17,5%) та «війною» (10,9%) підкреслюють зв'язок слова з бойовими діями та їх наслідками. Згадування «жаху» (7,3%) вказує на емоційний вплив подій, пов'язаних з вибухами. Невелика частка респондентів (3,6%) асоціює слово з його первинним значенням — текстильним матеріалом.

Трансформація значення слова «бавовна» є прикладом мовної адаптації та іронії в умовах війни. Його використання як евфемізму для вибухів демонструє

здатність мови відображати та інтерпретувати складні соціально-політичні реалії.

2. «Мобік»

Асоціації:	мобілізація,	солдат,	новий,	армія,	молодий
Кількість	респондентів,	що	дали	асоціацію:	
<i>Мобілізація:</i>		85			(62%)
<i>Мобілізований:</i>		21			(15,3%)
<i>Солдат:</i>		13			(9,5%)
<i>Армія:</i>		10			(7,3%)
<i>М'ясо:</i>	6 (4,3%)				

Слово «мобік» є скороченням від «мобілізований» і використовується для позначення осіб, які були призвані до війська під час мобілізації. Термін набув широкого вжитку в українському суспільстві з початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році.

Найпоширенішою асоціацією є «мобілізація» (62,0%), що вказує на прямий зв'язок терміна з процесом призову громадян до війська. Асоціація з «мобілізованим» (15,3%) підкреслює особистий аспект цього процесу. Відповіді «солдат» (9,5%) та «армія» (7,3%) відображають загальне уявлення про військову службу. Асоціація з «м'ясом» (4,3%) свідчить про негативне сприйняття мобілізованих як «гарматного м'яса», що використовується без належної підготовки та забезпечення.

Термін «мобік» відображає ставлення суспільства до процесу мобілізації та її наслідків. Його використання вказує на критичне сприйняття мобілізаційних заходів, особливо в контексті недостатньої підготовки та забезпечення мобілізованих осіб.

3. «Двохсотий»

Асоціації:	мертвий,	труп,	смерть,	бій,	втрати
-------------------	-----------------	--------------	----------------	-------------	---------------

Кількість	респондентів,	що	дали	асоціацію:
<i>Мертвий:</i>		79		(57,7%)
<i>Труп:</i>		32		(23,4%)
<i>Смерть:</i>		14		(10,2%)
<i>Бій:</i>		7		(5,1%)
<i>Втрати: 5 (3,6%)</i>				

Термін «двохсотий» є частиною військового сленгу, що використовується для позначення загиблих військовослужбовців. Його походження пов'язане з радянською військовою термінологією, де «вантаж 200» означав транспортування тіл загиблих. Цей термін широко використовується в українських та російських військових колах для позначення загиблих під час бойових дій.

Найпоширенішою асоціацією є «мертвий» (57,7%), що безпосередньо вказує на смерть військовослужбовця. Асоціації з «трупом» (23,4%) та «смертю» (10,2%) підкреслюють фізичний та емоційний аспекти втрати. Відповіді «бій» (5,1%) та «втрати» (3,6%) відображають контекст, в якому відбуваються ці події, тобто бойові дії та їх наслідки.

Термін «двохсотий» є емоційно навантаженим і відображає реалії війни, де загибель військовослужбовців є частиною бойових дій. Його використання вказує на прагнення військових та суспільства в цілому уникати прямого згадування смерті, замінюючи її евфемізмами.

4. «Шахід»

Асоціації:	дрон,	смерть,	вибух,	війна,	ракета
Кількість	респондентів,	що	дали	асоціацію:	
<i>Дрон:</i>		56			(40,9%)
<i>Смерть:</i>		32			(23,4%)
<i>Вибух:</i>		24			(17,5%)
<i>Війна:</i>		14			(10,2%)

Ракета: 11 (8%)

Слово «Шахід» (від перського «Shahed» – «свідок») в українському контексті стало синонімом до іранських дронів-камікадзе Shahed-136, які Росія активно застосовує у війні проти України з 2022 року. Ці безпілотики, також відомі під російським маркуванням «Герань-2», використовуються для атак на інфраструктуру та цивільні об'єкти, спричиняючи значні руйнування та втрати. Найпоширенішою асоціацією є «дрон» (40,9%), що безпосередньо вказує на тип зброї. Асоціації з «смертю» (23,4%) та «вибухом» (17,5%) відображають руйнівний характер атак дронів-камікадзе. Відповіді «війна» (10,2%) та «ракета» (8,0%) підкреслюють загальний контекст використання цих безпілотників та їхню схожість з іншими видами озброєння.

Термін «Шахід» в українському суспільстві трансформувався з релігійного поняття в асоціацію з конкретним видом зброї, що використовується проти мирного населення. Це свідчить про глибокий вплив війни на мовне середовище та колективну свідомість українців.

5. «Дрон»

Асоціації:	пташка,	шахід,	бляшанка,	безпілотики,	війна
Кількість	респондентів,	що	дали	асоціацію:	
<i>Пташка:</i>		82			(59,9%)
<i>Шахід:</i>		28			(20,4%)
<i>Бляшанка:</i>		15			(10,9%)
<i>Безпілотики:</i>		7			(5,1%)
<i>Війна:</i>		5			(3,6%)

У сучасному військовому сленгу українських військових термін «дрон» часто асоціюється з «пташкою» — метафорою, що підкреслює здатність безпілотики літати та спостерігати за ворогом з висоти. Також використовується термін «бляшанка», що відображає зовнішній вигляд деяких дронів, зокрема тих, що виготовлені з підручних матеріалів або мають характерний металевий корпус.

Термін «шахід» вказує на асоціацію з іранськими дронами-камікадзе Shahed-136, які активно використовуються у війні проти України. Загалом, дрони стали невід'ємною частиною сучасної війни, виконуючи функції розвідки, коригування вогню та нанесення ударів.

Найпоширенішою асоціацією є «пташка» (59,9%), що свідчить про сприйняття дронів як легких та мобільних засобів спостереження. Асоціація з «шахідом» (20,4%) підкреслює загрозу, яку становлять дрони-камікадзе. Термін «бляшанка» (10,9%) відображає уявлення про дрони як прості, але ефективні засоби ведення бойових дій. Асоціації з «безпілотником» (5,1%) та «війною» (3,6%) вказують на технічний та загальний контекст використання дронів.

Термін «дрон» в українському військовому сленгу набув широкого спектру асоціацій, що відображають як технічні характеристики, так і емоційне сприйняття цього виду озброєння. Його використання демонструє адаптацію мови до нових реалій війни та важливість дронів у сучасних бойових діях.

6.				«Орки»	
Асоціації:	русня,	ворог,	окупанти,	росіяни,	агресор
Кількість	респондентів,	що	дали	асоціацію:	
русня:		95			(69,3%)
Ворог:		50			(36,5%)
Окупанти:		20			(14,6%)
росіяни:		11			(8%)
Агресор:	7 (5,1%)				

Термін «орки» є принизливим прізвиськом, яким українці зазвичай називають російських солдатів, залучених у вторгненні в Україну, а також для позначення звичайних росіян, що підтримують вторгнення. Був створений за аналогією з однойменними вигаданими людиноподібними монстрами з фантастичного роману Джона Р. Р. Толкіна «Володар пернів».

Найпоширенішою асоціацією є «русня» (69,3%), що є зневажливим

терміном для позначення росіян. Асоціації з «ворогом» (36,5%) та «окупантами» (14,6%) підкреслюють сприйняття російських військових як загарбників. Відповіді «росіяни» (8,0%) та «агресор» (5,1%) відображають загальне уявлення про Росію як країну-агресора.

Термін «орки» в українському суспільстві використовується для демонізації російських військових та підкреслення їхньої жорстокості. Його використання відображає емоційне ставлення до агресора та є частиною мовної адаптації до умов війни.

7. «Прильот»

Асоціації:	вибух,	артилерія,	обстріл,	небезпека,	війна
Кількість	респондентів,	що	дали	асоціацію:	
Вибух:		58			(42,3%)
Артилерія:		25			(18,2%)
Обстріл:		19			(13,8%)
Небезпека:		16			(11,7%)
Війна:		12			(8,7%)

Термін «прильот» у військовому сленгу означає момент влучання ворожого снаряда, ракети чи іншого боєприпасу в ціль або територію. Це слово використовується для опису факту обстрілу або його наслідків, зокрема в повідомленнях про атаки на населені пункти чи об'єкти інфраструктури. Воно стало частиною повсякденного лексикону в умовах війни, відображаючи реалії життя під постійною загрозою обстрілів.

Найпоширенішою асоціацією є «вибух» (42,3%), що безпосередньо вказує на наслідок «прильоту». Асоціації з «артилерією» (18,2%) та «обстрілом» (13,8%) підкреслюють джерело загрози. Відповіді «небезпека» (11,7%) та «війна» (8,7%) відображають загальний контекст та емоційне сприйняття ситуації.

Термін «прильот» в українському військовому сленгу став символом

постійної загрози та небезпеки, з якими стикаються як військові, так і цивільне населення. Його використання вказує на адаптацію мови до умов війни та необхідність швидкого та точного опису подій.

8. «Хлопок»

Асоціації: вибух, удар, звук, артилерія, стрілянина

Кількість респондентів, що дали асоціацію:

Вибух:	61	(44,5%)
Удар:	19	(13,8%)
Звук:	12	(8,7%)
Артилерія:	10	(7,3%)
Стрілянина:	8	(5,8%)

Термін «хлопок» у військовому сленгу використовується для опису звуку вибуху або пострілу. Це слово часто застосовується для швидкого повідомлення про виявлену загрозу або факт обстрілу, особливо в умовах обмеженого часу та необхідності швидкої реакції.

Найпоширенішою асоціацією є «вибух» (44,5%), що безпосередньо вказує на наслідок «хлопка». Асоціації з «ударом» (13,8%) та «звуком» (8,7%) підкреслюють фізичні характеристики явища. Відповіді «артилерія» (7,3%) та «стрілянина» (5,8%) відображають джерело звуку та контекст ситуації.

Термін «хлопок» в українському військовому сленгу є прикладом адаптації мови до умов війни, де необхідно швидко та ефективно передавати інформацію про загрози. Його використання свідчить про прагнення до оперативності та точності в комунікації в умовах бойових дій.

9. «Трьохсотий»

Асоціації: поранений, армія, медики, допомога, евакуація

Кількість респондентів, що дали асоціацію:

<i>Поранений:</i>	65	(47,4%)
-------------------	----	---------

<i>Травмований:</i>	32	(23,4%)
<i>Допомога:</i>	21	(15,3%)
<i>Війна:</i>	11	(8%)
<i>Медкиня: 8 (5,8%)</i>		

Термін «трюхсотий» у військовому сленгу вживається для позначення поранених військовослужбовців. Це слово походить від внутрішнього бланка №300, який використовувався для обліку поранених. Згодом цей термін став широко вживаним серед військових для позначення осіб, які отримали поранення під час бойових дій.

Найпоширенішою асоціацією є «поранений» (47,4%), що безпосередньо вказує на стан особи. Асоціації з «травмований» (23,4%) та «допомога» (15,3%) підкреслюють необхідність медичної допомоги та реабілітації. Відповіді «війна» (8,0%) та «медкиня» (5,8%) відображають контекст та роль медичного персоналу в умовах бойових дій.

Термін «трюхсотий» в українському військовому сленгу є прикладом адаптації мови до специфіки військової служби та обліку втрат. Його використання свідчить про прагнення до оперативності та точності в комунікації в умовах бойових дій.

10. «Бронік»

Асоціації:	бронежилет,	захист,	армія,	безпека,	спорядження
Кількість					респондентів:
Бронежилет:		89			(65%)
Захист:		22			(16%)
Армія:		13			(9,5%)
Безпека:		8			(5,8%)
Спорядження:		5			(3,6%)

Термін «бронік» є популярною скороченою формою слова «бронежилет» і широко використовується для позначення засобів індивідуального захисту в

армії. Цей елемент військового спорядження має важливе значення для безпеки солдатів під час бойових дій, оскільки забезпечує захист від куль і уламків.

Найпоширенішою асоціацією є «бронезилет» (65%), що прямо відображає значення терміна в контексті захисту на полі бою. Асоціації з «захистом» (16%) і «армією» (9,5%) також підкреслюють основне призначення бронезилета – забезпечення безпеки в умовах військових конфліктів. Відповіді «безпека» (5,8%) і «спорядження» (3,6%) ще більше акцентують увагу на ролі бронезилета як частини загального спорядження військовослужбовців.

Термін «бронік» відображає важливість бронезахисту як основного засобу оборони під час бойових дій, підкреслюючи його значення у війні для збереження життя та здоров'я військових. Це слово є прикладом того, як в умовах війни змінюються лексичні одиниці, що стають більш компактними та зрозумілими для широкого кола осіб.

11. «Укриття»

Асоціації:	безпека,	тривога,	підвал,	захист,	сховище
Кількість					респондентів:
<i>Безпека:</i>			66		(48,2%)
<i>Тривога:</i>		31			(22,6%)
<i>Підвал:</i>			20		(14,6%)
<i>Захист:</i>			13		(9,5%)
<i>Сховище:</i>	7 (5,1%)				

Термін «укриття» пов'язаний з безпечними місцями, де люди можуть сховатися під час небезпеки, зокрема під час повітряних тривог або обстрілів. У цьому контексті він часто асоціюється з приміщеннями, що забезпечують фізичний захист від зовнішніх загроз, таких як підвали, сховища або інші споруди, призначені для захисту від небезпеки.

Найбільш поширеною асоціацією є «безпека» (48,2%), що підкреслює

основне призначення укриття – забезпечення захисту і безпеки під час небезпек. Асоціація з «тривоною» (22,6%) вказує на те, що укриття часто сприймається як місце, яке використовують у момент паніки або страху. Відповіді «підвал» (14,6%) і «сховище» (5,1%) свідчать про конкретні фізичні місця укриття, які часто асоціюються з класичними варіантами захисту. Асоціація з «захистом» (9,5%) додає ще одну важливу характеристику укриття як обов'язкової умови безпеки.

Термін «укриття» відображає актуальність і важливість місць для схову в умовах війни, підкреслюючи їхню роль у забезпеченні безпеки людей під час надзвичайних ситуацій. Асоціації з безпекою і тривоною показують, як сприймаються ці місця як засоби захисту, і як вони є частиною загальної культури виживання в умовах війни.

12. «ЗСУ»

Асоціації:	армія,	захист,	наші,	герої,	надія
Кількість					респондентів:
<i>Армія:</i>		83			(60,6%)
<i>Захист:</i>		27			(19,7%)
<i>Наші:</i>		14			(10,2%)
<i>Герої:</i>		9			(6,6%)
<i>Надія:</i>		4			(2,9%)

Термін «ЗСУ» (Збройні Сили України) викликає у респондентів асоціації з національною армією, яка є основною силою, що забезпечує оборону країни від зовнішніх загроз. Цей термін також тісно пов'язаний з концепцією захисту національних інтересів, боротьбою за незалежність і територіальну цілісність України.

Найпоширенішою асоціацією є «армія» (60,6%), що одразу вказує на пряме значення ЗСУ як збройних сил країни. Відповіді «захист» (19,7%) підкреслюють роль ЗСУ в забезпеченні безпеки і обороноздатності держави. Асоціація з

«нашими» (10,2%) свідчить про патріотичний аспект, де ЗСУ сприймаються як частина національної ідентичності та символ боротьби за незалежність. Термін «герої» (6,6%) показує повагу і визнання відваги військовослужбовців, які стали символом національного героїзму. Асоціація з «надією» (2,9%) відображає важливість ЗСУ як надії на перемогу та відновлення миру в країні.

Термін «ЗСУ» є не тільки позначенням військової організації, але й важливою частиною національного духу і патріотизму. Він викликає сильні емоційні асоціації, пов'язані з героїзмом, захистом, боротьбою і надією на майбутню перемогу. Це підтверджує важливість ЗСУ для національної безпеки та морального духу населення.

13. «ППО»

Асоціації:	безпека,	ракет,	небо,	“Patriot”,	безпека
Кількість					респондентів:
<i>Безпека:</i>		66			(48,2%)
<i>Ракети:</i>		30			(21,9%)
<i>Небо:</i>		22			(16%)
<i>“Patriot”:</i>		11			(8%)
<i>Безпека:</i>	8 (5,8%)				

Термін «ППО» (протиповітряна оборона) асоціюється з системами захисту від повітряних загроз, таких як ракети чи літаки ворога. Він тісно пов'язаний з безпекою країни і захистом її повітряного простору. Зокрема, асоціації з «Patriot» свідчать про використання сучасних західних технологій для оборони.

Найпоширенішою асоціацією є «безпека» (48,2%), що вказує на головну функцію ППО — забезпечення захисту повітряного простору країни. Відповіді «ракет» (21,9%) підтверджують розуміння ППО як системи, спрямованої на боротьбу з повітряними ударами, зокрема ракетними атаками. Асоціація з «небо» (16%) вказує на зв'язок ППО з захистом неба від ворога. Згадка «Patriot» (8%) демонструє використання конкретних типів протиповітряних систем, що стали

символами сучасної оборони. Відповідь «безпека» (5,8%) повторює основну ідею захисту і стабільності, яку забезпечує ППО.

Термін «ППО» викликає асоціації, що підкреслюють важливість протиповітряної оборони для національної безпеки та захисту від повітряних атак. Він асоціюється з потужними технологіями і системами, які забезпечують стабільність і безпеку країни в умовах війни.

14. «Флот»

Асоціації: корабель, ВМС, море, "руській военний корабль", зброя

Кількість	респондентів:
<i>Корабель:</i> 47	(34,3%)
<i>ВМС:</i> 33	(24%)
<i>Море:</i> 25	(18,2%)
<i>«руській военний корабль»:</i> 21	(15,3%)
<i>Зброя:</i> 11 (8%)	

Термін «флот» викликає у респондентів асоціації, пов'язані з військовими морськими силами, кораблями, а також із поняттям військових загроз, що надходять з моря. Часто це слово асоціюється з конкретними елементами військової інфраструктури, такими як ВМС (Військово-Морські Сили), та подіями, пов'язаними з поточною війною, зокрема, з популярним мемом про "руській военний корабль".

Найбільш поширеною асоціацією є «корабель» (34,3%), що вказує на ключову роль кораблів у складі флоту. Термін «ВМС» (24%) підкреслює військовий аспект цього поняття та наголошує на ролі флоту у забезпеченні оборони. Асоціація з «море» (18,2%) зображає природне середовище, з яким флот тісно пов'язаний. Відповідь «руській военний корабль» (15,3%) є прямим посиленням на популярну фразу, що здобула популярність під час війни, що символізує відношення до агресії з боку росії. Відповідь «зброя» (8%) підтверджує асоціацію з озброєнням, яке є важливою складовою частиною

флоту.

Термін «флот» викликає асоціації, пов'язані з військовим та оборонним аспектами морської сили, де кораблі та ВМС займають центральне місце. Відповіді також відображають зв'язок з поточними військовими подіями та популярною культурною реакцією на агресію противника. Ці асоціації підкреслюють важливість флоту у національній безпеці та символізують боротьбу з ворогом на морі.

15.		«Бусифікація»	
Асоціації:	ТЦК, викрадення, насильство, піксельні, призив		
Кількість		респондентів:	
<i>ТЦК:</i>	52	(38%)	
<i>Викрадення:</i>	34	(24,8%)	
<i>Насильство:</i>	27	(19,7%)	
<i>Піксельні:</i>	14	(10,2%)	
<i>Призив:</i>	10 (7,3%)		

Термін «бусифікація» виник у 2024 році та швидко набув широкого розповсюдження в українському суспільстві. Він утворений від слова «бус» (мікроавтобус) та суфікса «-іфікація», що вказує на процес або дію, подібно до слів «русифікація» чи «верифікація». Найпоширенішою асоціацією є «ТЦК» (38,0%), що вказує на сприйняття територіальних центрів комплектування як основних виконавців цього процесу.

Асоціації з «викраденням» (24,8%) та «насильством» (19,7%) свідчать про негативне сприйняття явища, де мобілізація асоціюється з примусовими та насильницькими діями.

Термін «піксельні» (10,2%) вказує на уніформу військових, що асоціюється з представниками ТЦК.

Асоціація з «призивом» (7,3%) підкреслює зв'язок терміна з мобілізаційними процесами. Слово «бусифікація» стало символом 2024 року, за

версієюза версією словника української сучасної мови та сленгу *«Мислово»*, відображаючи суспільні настрої щодо мобілізаційних процесів в Україні. Його використання вказує на критику методів мобілізації, де кількісні показники переважають над якісними, а права людини можуть відходити на другий план.

3.4. Висновок щодо результатів асоціативного експерименту

Асоціативний експеримент, проведений серед 137 респондентів, виявив чіткі тенденції у сприйнятті сучасної української військової лексики та сленгових одиниць, що активно формуються в умовах війни 2022–2024 років. Отримані дані засвідчують високий рівень когнітивної обізнаності носіїв мови щодо лексем, які набули нового або трансформованого значення під впливом актуального військового контексту.

Більшість слів-стимулів, як-от «бавовна», «двохсотий», «шахід», «мобік», «орки», «ППО», «бронік» чи «ЗСУ», викликають стабільні асоціативні ряди, які зосереджені довкола понять смерті, безпеки, боротьби, армії, агресії та національного спротиву. Багато відповідей пов'язані з побутовим досвідом війни — повітряними тривогами, укриттями, мобілізацією, масовим ужитком дронів тощо. Це свідчить про інтенсивну інтеграцію військової лексики у повсякденне життя громадян, незалежно від їхнього безпосереднього залучення до бойових дій.

Окремі слова, такі, як «хлопок» чи «руській военний корабль», демонструють також гумористичну або іронічну переробку ворожого дискурсу, що відображає специфіку мовного спротиву й ментального опору українців. Асоціації з лексемами «укриття», «трьохсотий», «медкиня», «флот» і «ППО» підтверджують емотивне навантаження термінів, пов'язане зі страхом, тривогою, але й водночас довірою до Збройних Сил України.

Таким чином, результати експерименту підтверджують активне формування в українській мові сучасного військового сленгу як частини національного лінгвокультурного простору, з виразною семантикою опору,

стійкості та самоідентифікації. Виявлені асоціації свідчать про те, що мова не лише відображає події війни, а й формує культурну пам'ять і суспільну солідарність через словесну репрезентацію спільного досвіду.

ВИСНОВКИ

У процесі аналізу сучасного українського військового сленгу було встановлено, що він є динамічною мовною системою, яка активно формується в умовах бойових дій та специфіки військової служби. Цей соціолект виконує важливі функції: комунікативну, ідентифікаційну та емоційно-експресивну, сприяючи спрощенню обміну інформацією, зміцненню колективної ідентичності та вираженню емоційного стану військовослужбовців.

Дослідження виявило, що український військовий сленг містить як сленгові лексичні одиниці ХХ століття, так і нові лексеми, що виникли під час російсько-української війни (2014–2025). Особливо активне поповнення лексики спостерігається з лютого 2022 року, коли з'являються нові терміни, утворені здебільшого шляхом суфіксації або перенесення назв на основі подібності. Це свідчить про адаптацію мови до нових реалій та технологічних змін у військовій сфері.

Класифікація зібраної лексики показала, що вона охоплює різні аспекти військового побуту та діяльності: найменування військової техніки та її деталей, зброї та боєприпасів, осіб (побратимів, колег, представників супротивника), спорядження та одягу, дій чи позначень бойового виходу, а також інші найменування. Це свідчить про багатогранність та специфічність військового сленгу, який відображає різноманітні аспекти військового життя.

Особливістю українського військового сленгу є не лише збереження термінів радянського походження, а й активне впровадження нових лексем, зокрема англіцизмів, що пояснюється міжнародними зв'язками України з партнерами Європи та США. Це свідчить про інтеграцію українського військового сленгу в міжнародний контекст та його адаптацію до сучасних умов.

Наявність синонімічних термінів з однаковими дефініціями вказує на різноманітність у використанні неологізмів на різних напрямках військової діяльності та на відсутність чітко визначеної системи слів, якою користуються військовослужбовці. Це може свідчити про локальні варіації в уживанні сленгу

та про його динамічний розвиток.

Зібрана лексика серед представників Збройних сил України була розподілена на тематичні групи, що дозволяє систематизувати та класифікувати військовий сленг за різними аспектами військової діяльності. Це сприяє кращому розумінню специфіки військового мовлення та його функціонування в умовах бойових дій.

Таким чином, сучасний український військовий сленг є складною, багатогранною та динамічною мовною системою, яка активно розвивається в умовах війни, відображаючи реалії військового життя та адаптуючись до нових умов і технологій. Подальші дослідження цієї теми сприятимуть глибшому розумінню функціонування військового сленгу та його ролі в комунікації військовослужбовців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Артюх В. До питання особливостей перекладу військової лексики. 2010. С. 15.
2. Балабін В. *Військовий жаргон у перекладі*. Харків: Фоліо. (2018). — 200 с.
3. Балабін В., Лісовський І., Чернишов О. (2008). *Американський військовий сленг: переклад та інтерпретація*. Київ: Видавництво КНУ — 220 с.
4. Байло Ю. В. Військова лексика: функції та класифікація. *Наукові записки*, № 64. (2013). — с. 63–64.
5. Басараба І., Лемешко, О. (2022). Військовий сленг: дефініція та шляхи утворення. *Актуальні питання гуманітарних наук*, Вип. 55, т. 1 — с. 138–141.
6. Білозерська Л. П., Вознесенко Н. В., Радецька С. В. (2010). *Термінологія та переклад: навчальний посібник для студентів філологічного напрямку підготовки*. Вінниця: Нова книга — 232 с.
7. Боженець, С. В. (2023). Становлення та сучасний стан дослідження військової терміносистеми української мови. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, Т. 34(73), № 3 — с. 10.
8. Великий тлумачний словник української мови / Уклад. В. Т. Бусел. — К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003 — 1440 с.
9. Горбач, О. Г. (1963). Арго українських вояків. *Наукові записки Українського Вільного Університету в Мюнхені*, ч. 7б, с. 34.
10. Голубовська І. Політичний дискурс як інструмент маніпулювання свідомістю електорату. (2017). — с. 9
11. Гриценко С. П. (2012). Тенденції розвитку лексико-семантичної групи "назви зброї та її частин" (на матеріалі українських писемних пам'яток XVI–XVII ст.). *Студії з лінгвістики*, Т. 6(1), с. 348.
12. Дмитрук О. В. (2014). Маніпулятивний потенціал неологізмів у сучасній мові засобів масової інформації. *Психолінгвістика*, № 32, с. 90–95.
13. Іграк К. Ю. (2017). Емоційно забарвлені елементи військової лексики. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*, № 25, с. 55–59.
14. Литовченко І. О. (2021). Запозичення у процесі формування військової лексики української мови. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, IX(49), с. 23–26.
15. Литовченко І. О. (2016). *Динамічні процеси у військовій лексиці в умовах війни*. Кривий Ріг: Козлов. С. 30–31.
16. Лохач А. (2022). *Кваліфікаційна робота: Лексико-стилістичні особливості мовлення українських військових*. Кривий Ріг: КДПУ.

17. Михайленко Т. О. (2023). *Українська військова субмова: структура та функціонування*. Київ: НаУКМА – с. 15-22.
18. Мосенкіс Ю. Л. (2004). *Соціолінгвістика: Навчальний посібник*. Київ: Видавничий центр «Академія». 350 с.
19. Мосенкіс Ю. Л. (2008). *Український молодіжний сленг: стан і перспективи дослідження*. Київ: Альфа друк. 52 с.
20. Навальна М. І., Калужинська, Ю. А. (2018). Актуалізація лексем на позначення військових дій, процесів та станів. *Психолінгвістика*, № 24, с. 218–235.
21. Нелюбін Л. (2015). *Військовий сленг: теорія та практика*. Дніпро: Ліра. 80 с.
22. Панченко А. (2023). Український військовий сленг 2014–2023 років: семантика і структура. Кваліфікаційна робота. Запоріжжя: ЗНУ, – с. 25–36.
23. Павлик Н. В., Вусик, Г. Л. (2024). Розвиток української військової лексики в період війни. *Філологічні науки*, Вип. 3, ч. 1, с. 5–20.
24. Павлушенко О. (2023). Сленгові неологізми в українському комунікативному полі періоду російсько-української війни. *Наукові записки ВДПУ імені М. Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*, Вип. 37, с. 25–36.
25. Пиркало С. (1998) *Перший словник українського молодіжного сленгу* / за ред. Ю. Мосенкіса. Київ: АТ «Вінол», – с. 12.
26. Погонєць В. В. (2019). Інноваційні номінації терористичних угруповань та їх класифікація у військовій лексиці. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, № 67, с. 67–70.
27. Поліщук О. С., Бондаренко Т. Б., Алієва А. Д. (2024). Військова лексика як різновид спеціальної лексики в англійських та українських ЗМІ. *Університетські наукові записки*, Вип. 29, т. 2, с. 30–33.
28. Ставицька, Л. О. (2005). *Сленг, сленг, сленг: Соціальна диференціація ненормативної лексики*. Київ: ВЦ «Академія». 464 с.
29. Сидоренко, Р. (2022). Шляхи утворення військового сленгу: класифікація способів. *Arhp Journal*, Вип. 55, Т. 1, с. 138–141.
30. Сімонок, В. П. (2021). Поняття мовної та концептуальної картин світу у науці про мову. с. 36. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3355/Simonok.pdf>
31. Судзіловський, Г. (2024). Мова — кордон національної безпеки. Матеріали конференції 2024, с. 173. URL:

[https://indico.ldubgd.edu.ua/event/44/attachments/589/812/Збірник%20тез_мова_кордон_2024%20\(1\).pdf](https://indico.ldubgd.edu.ua/event/44/attachments/589/812/Збірник%20тез_мова_кордон_2024%20(1).pdf)

32. Форманова С. (2019). Інвективна лексика в сучасному сленгу. Львів, 150 с.
33. Фурса О. С., Мосенкіс, Ю. Л. (2008). Український молодіжний сленг як динамічний феномен: стан та перспективи дослідження, мовні контакти, галузі сленгу. Київ: Альфа друк, 52 с.
34. Чернишова Т. О. (2024). Розвиток української військової лексики в період російсько-української війни. *Філологічні науки*, Том 35 (74), № 3, ч. 1, с. 32.
35. Царьова І. (2022). Російсько-українська війна (2014–2022): слова, які набули нових значень. *Baltic Journal of Economic Studies*, Т. 8, № 4, с. 804–812.
36. Юрса Л., Негер О. (2025). Сленг як різновид мовлення україномовних блогів. *Актуальні питання гуманітарних наук*, Вип. 83, Т. 3, с. 232–236.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 0462.ua. (2023). Пташка влаштувала бавовну чмоням: новомова війни. URL: <https://www.0462.ua>
2. АрміяInform. (2023). Секретний світ військового сленгу: від «Дашки» до «Контрабаса». URL: <https://zoloto.city/articles/342816>
3. АрміяInform. (2024). Військовий сленг ЗСУ: жаргонні назви зброї, техніки та подій. URL: <https://armyinform.com.ua>
4. Газета.ua. (2019). Словник військового сленгу ООС та АТО. URL: https://m.gazeta.ua/articles/donbas/_bobri-shovali-yenotiv-u-nori-pokazaliv-onovlenij-slovník-vijskovogo-slengu/922881
5. Золото.City. (2023). Секретний світ військового сленгу. URL: <https://zoloto.city/articles/342816>
6. Ми — Україна (2023). Стріляти з «сапога» по «черепасі»: колоритний словник українських військових. URL: <https://weukraine.tv/top/strilyaty-z-sapoga-po-cherepasi-kolorytnyj-slovník-ukrayinskyh-vijskovyh>
7. Нове життя (2024). Військовий сленг в умовах війни. URL: <https://nove.in.ua>
8. ТСН. (2022). Таблетка, маслята, ситуація 4.5.0: Військовий сленг ЗСУ. URL: <https://tsn.ua/ato/tabletka-maslyata-situaciya-4-5-0-vijskoviy-sleng-zbroynih-sil-ukrayini-2121913.html>
9. Chas.News. (2023). Словник військовослужбовців. URL:

- <https://chas.news/not/>
10. Close Encounters in War. (2022). Words at War. URL: <https://closeencountersinwar.org>
 11. Palchevska, O., Aleksandruk, I., Tyshchenko, O., Labenko, O., & Sydorenko, O. (2023). Military slang: Origin, structure and semantics. *Amazonia Investiga*, 12(69), 42–50. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.69.09.3>
 12. Tvoemisto.tv. (2022). «На щиті» замість «Груз 200». URL: <https://tvoemisto.tv/exclusive/>
 13. Ukrinform. (2023). Новітні сленгізми-неологізми – мовне віддзеркалення війни. URL: <https://www.ukrinform.ua>
 14. Wikipedia. (2023). Orc (slang). URL: [https://en.wikipedia.org/wiki/Orc_\(slang\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Orc_(slang))

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ АБРЕВІАТУР

- 1. ВМС** – Військово-морські сили
- 2. ЗСУ** – Збройні сили України
- 3. ППО** – Протиповітряна оборона
- 4. ТЦК** – Територіальний центр комплектування та соціальної підтримки